

міжнародних поставок має спиратися на диверсифікацію, цифрову трансформацію, міжнародну співпрацю та баланс між ефективністю і стійкістю. Лише за таких умов світова економіка зможе зберігати динаміку розвитку й адаптуватися до умов постійної нестабільності.[1][2]

Література

1. СОТ (Світова організація торгівлі) - Звіт про світову торгівлю 2023: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr23_e.htm
2. UNCTAD (Конференція ООН з торгівлі та розвитку) - Огляд морського транспорту 2024: «Морська логістика в умовах геополітичної нестабільності». <https://unctad.org/topic/transport-and-trade-logistics/review-of-maritime-transport>
3. Національний банк України (НБУ) - Інфляційні звіти <https://bank.gov.ua/ua/monetary/report>
4. Дослідження про вплив пандемії та війни на глобальні ланцюги створення вартості 2022: Платформа VoxUkraine <https://voxukraine.org/ukr-how-ukraine-can-get-the-eu-lend-lease-going>

УДК 378:330

Бєбко С. В., д.е.н., професор,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

РОЛЬ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ СТАЛОЇ БІОЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сучасні глобальні виклики, зокрема екологічні, економічні та соціальні трансформації, зумовлюють необхідність переходу до моделі сталої біоекономіки, яка передбачає ефективне використання біологічних ресурсів, мінімізацію екологічного впливу та забезпечення сталого розвитку. У цьому контексті особливого значення набуває формування відповідних компетентностей у фахівців, здатних працювати в умовах нової економічної парадигми.

Важливим інструментом формування зазначених компетентностей виступають заклади вищої освіти, які забезпечують підготовку фахівців для нової економічної реальності. Саме вітчизняні університети мають трансформуватися відповідно до європейських освітніх підходів, орієнтуючись

на принципи інклюзивності, гендерної чутливості, рівного доступу до якісної освіти та створення безпечного й інноваційного освітнього середовища. Особливого значення набуває оновлення змісту освіти через інтеграцію міждисциплінарних знань, розвиток «green skills» та посилення практичної складової підготовки здобувачів, що забезпечує їхню готовність до діяльності у сфері сталої біоекономіки [3].

У контексті післявоєнної відбудови України роль закладів вищої освіти набуває особливої стратегічної значущості. Вони виступають не лише як інституції відновлення людського капіталу, але й як центри формування нових підходів до регіонального розвитку, інноваційної діяльності та суспільної згуртованості. У сучасних умовах ЗВО дедалі більше трансформуються у багатофункціональні платформи, що поєднують освітню, наукову та соціальну складові, забезпечуючи підтримку молоді, розвиток критичного мислення та налагодження міжсекторального діалогу [3; 5].

Особливого значення набуває реалізація так званої «третьої місії» університетів, яка передбачає їх активну участь у розвитку громад, впровадженні інновацій та вирішенні актуальних соціально-економічних і екологічних проблем. Університети стають ключовими суб'єктами просування принципів сталого розвитку та біоекономіки, сприяючи формуванню нових суспільних норм, орієнтованих на інклюзивність, екологічну відповідальність і ефективне використання ресурсів. Таким чином, їхня діяльність виходить за межі традиційних функцій навчання і наукових досліджень, забезпечуючи підготовку фахівців, здатних не лише адаптуватися до сучасних викликів, а й активно впливати на формування стійкого та конкурентоспроможного суспільства [5].

Логічним продовженням цих процесів є посилення інтернаціоналізації освітнього простору, що передбачає розширення академічної мобільності, участь у міжнародних освітніх і наукових програмах, а також формування ефективних освітніх і наукових мереж та консорціумів. Така взаємодія сприяє імплементації європейських підходів у національну освітню систему, підвищенню якості підготовки фахівців і формуванню конкурентоспроможного людського капіталу, здатного забезпечити розвиток сталої біоекономіки в Україні [2].

Для України, особливо в умовах євроінтеграційних трансформацій, це набуває особливої актуальності, оскільки вимагає переосмислення підходів до управління біоекономічними процесами. У цих умовах заклади вищої освіти можуть відігравати важливу роль у формуванні нового управлінського та аналітичного мислення, здатного інтегрувати соціальні, екологічні та економічні параметри в єдину систему прийняття рішень. Додатково, університети

виступають як інституційні посередники між наукою, бізнесом і державою, забезпечуючи трансфер знань та формування практико-орієнтованих компетентностей, необхідних для реалізації інноваційних біоекономічних рішень [3].

Методологічне підґрунтя розвитку сталої біоекономіки базується на синергії трьох взаємопов'язаних компонентів: економічної ефективності, екологічної стійкості та соціальної інклюзивності. Такий підхід передбачає підвищення продуктивності використання біоресурсів і інноваційної віддачі, мінімізацію екологічного впливу через впровадження принципів циркулярності, а також забезпечення розвитку людського капіталу й територіальної згуртованості [4]. У цьому контексті особливого значення набуває формування відповідних компетентностей у системі вищої освіти, здатних забезпечити реалізацію зазначених цілей.

Водночас дослідження та практична імплементація сталої біоекономіки потребують комплексного поєднання сучасних наукових підходів. Зокрема, системний підхід дозволяє розглядати біоекономіку як цілісну соціо-еколого-економічну систему, еволюційний – відображає динаміку її структурних трансформацій і технологічних змін, інституційний – акцентує увагу на ролі нормативно-правового середовища, державної політики та європейських стандартів, а цифровий – підкреслює значення цифрових технологій у підвищенні ефективності управління ресурсами та прозорості економічних процесів [1; 4]. Синергія зазначених підходів формує методологічну основу не лише для оцінювання сталості біоекономічного розвитку, але й для визначення ролі закладів вищої освіти у підготовці фахівців, здатних ефективно діяти в умовах таких трансформацій.

Розвиваючи зазначену методологічну основу, доцільно підкреслити, що в сучасних умовах саме заклади вищої освіти можуть виступати інтеграційними платформами, які поєднують різні рівні реалізації біоекономічної трансформації – від формування індивідуальних компетентностей до впливу на регіональні інноваційні екосистеми. Саме тому, ключового значення набуває розвиток інституційної спроможності університетів, розширення їхньої мережевої взаємодії та формування стійких партнерських зв'язків із бізнесом, органами державної влади та інноваційними кластерами. Важливою складовою також є впровадження гнучких організаційних моделей співпраці, що забезпечують ефективну координацію освітньої, наукової та інноваційної діяльності.

Особливу увагу слід приділити формуванню європейських компетентностей сталого розвитку, які включають системне мислення,

екологічну відповідальність, цифрову грамотність, здатність до міжсекторальної взаємодії та інноваційного підприємництва. Їх розвиток потребує переходу від традиційної знаннєвої моделі освіти до компетентнісно орієнтованого підходу, що забезпечує практичну готовність здобувачів освіти до діяльності у сфері сталої біоекономіки.

У межах запропонованої концепції доцільним є формування механізму управління взаємодією закладів вищої освіти з регіональними інноваційними кластерами, який би забезпечував координацію освітньої, наукової та інноваційної діяльності. Такий механізм має включати інструменти спільного проектування освітніх програм, розвиток дуальної освіти, створення інноваційних лабораторій та стартап-екосистем при університетах, а також розширення міжнародного партнерства в межах європейського освітнього простору.

Таким чином, системна інтеграція освітньої, наукової та інноваційної складових у діяльності ЗВО створює передумови для формування якісно нового типу людського капіталу, здатного забезпечити ефективний перехід України до моделі сталої біоекономіки та її інтеграцію в європейський економічний простір.

Література

1. Будякова, О. (2026). Екосистемний підхід до соціально-економічного розвитку в умовах зеленої та цифрової трансформації на засадах біоекономіки. *Економічні горизонти*. 2026. (1(34)). С. 15–31. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(34\).2026.348943](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(34).2026.348943)
2. Вострякова, В. І. Локально-орієнтована модель управління біоекономічною трансформацією соціально-економічних систем на засадах сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2024. №9. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.37>
3. Власюк Т.М., Устік М.Є. Сталий розвиток як парадигма діяльності сучасного університету. *Ефективна економіка*. 2024. №9. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.55>
4. Пузирьова П. В. Методичні підходи до забезпечення сталого розвитку біоекономіки в умовах цифрової трансформації. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2025. Том 2, № 8. С. 352-363.
5. Устік М.Є. Сучасні підходи до формування сталої екосистеми закладів вищої освіти. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. №12.Том 2. (270/2). С. 239-249.